

Naturvernforbundet
i Orklaregionen

v/Mads Løkeland
Emmavegen 34, 7300 Orkanger

Norsk Ornitologisk
Forening - Orkla

v/Magnar Klingan
Tamburveien 4, 7320 Fannrem

Orkanger 01.10.2014

Miljødirektoratet
post@miljodir.no
Postboks 5672 Sluppen
7485 Trondheim

Naturinngrep som følge av planlagt havneutbygging i Orkdalsfjorden

Trondheim havn har søkt om en stor utvidelse av havneområdet på Orkanger for å etablere ny regional havn, til erstatning for dagens godshavn på Brattøra.

På grunn av de omfattende naturinngrepene som denne utvidelsen vil medføre, og som vil være i strid med både nasjonale og internasjonale målsettinger og forpliktelser, ikke minst i forbindelse med Ramsarkonvensjonen og Bonnkonvensjonen, er dette et spørsmål som vi mener at må bli vurdert på nasjonalt plan.

Med dette utgangspunktet ber vi Miljødirektoratet, som nasjonalt forvaltningsorgan for natur og miljø og for Ramsarkonvensjonen og Bonnkonvensjonen, om å ta initiativet til en egen gjennomgang og vurdering av prosjektet.

Nærmere begrunnelse

Planene fra havna er omstridt, blant annet på grunn av store naturinngrep og mangelfulle konsekvensutredninger. Miljøvernavdelinga hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har etter vår mening gitt en meget grundig gjennomgang av prosjektet, både når det gjelder utfordringer og muligheter. Innledningsvis vil vi derfor sitere utfyllende fra høringsuttalelsen fra fylkesmannen av 21.05.2014:

“Fugl

Gjølmesørene og de resterende delene av Orkladeltaet er en av de aller viktigste raste- og overvintringsområdene for vann- og våtmarksfugl i Sør-Trøndelag. Kun våtmarkssystemene på Ørlandet og Gaulosen rangeres foran. Til tider har store mengder fugl tilhold i området, flere av disse er sårbare på den norske rødlista. I tillegg finner vi artene havelle og sjøørret som er registrert som henholdsvis sårbar og sterkt truet på den globale rødlista. Mange av artene har trekkavstander på tusenvis av kilometer. For å gjennomføre disse forflytningene er fuglene avhengig av et nettverk av rasteplasser med gode næringsforhold.

Gode rasteplasser gir stabil tilgang til rett type biotop (næring) i år etter år. Gruntvannsområdene og mudderflatene ved Gjølmesørene er slike biotoper. Ødeleggelse av deltaet vil ikke bare medføre færre fugl i Orkladeltaet, men fører til en del av bit for bit ødeleggelsene av nettverket som fuglene trenger, og være et bidrag til å reduserebestandene av flere truede arter.

Verdisetting i konsekvensutredning:

Den samlede negative belastningen på deltaområder i regionen er allerede svært stor. Flere steder i regionen har våtmarksområder blitt utfylt og nedbygd og dermed ødelagt som leveområde for fugl. Dette gjelder også for deler av Orkladeltaet, hvor over halvparten av det opprinnelige deltaet er bygd ned, elven Orkla er regulert, og stor menneskelig aktivitet på land og i sjø medfører jevnlig forstyrrelser. Næringsrike deltaområder en begrenset ressurs. For å opprettholde bestandene til trekkfuglene blir det viktigere og viktigere å ta vare på et nettverk av raste- og beiteområder som de benytter og er avhengige av. Den samlede belastningen på deltaområdene i regionen er stor (nml § 10) og det er derfor viktig å bevare de gjenværende områdene.

Utreder skriver at det nære influensområdet har stor verdi som rasteområde for fugl på trekk. Fylkesmannen vurderer derfor verdien av Råbygdfjæra/ Orkladeltaet som svært stor for fugl. Tiltakshaver skriver at tiltaksområdet og det nære influensområdet ikke har en viktig funksjon for og overvintring. Fylkesmannen er svært uenig i denne vurderingen. Det er nettopp vinterstid at det er registrert det høyeste antallet individer av rastende ærfugl (1050 ind), stokkand (500 ind), kvinand (500 ind), gråmåke(360 ind) og havelle (250 ind). Området blir altså mye brukt og vi mener derfor at området har stor verdi for overvintrende fugl. Fylkesmannen er også uenig med utreder i at konsekvensene for fugl vil bli middels-til stor negativ. Fylkesmannen vurderer at utbygging og drift av havna vil føre til en stor negativ konsekvens for fugl.

Mangler ved konsekvensutredningen:

Konsekvensutredningen burde hatt en bedre vurdering av områdets verdi, og tiltakets konsekvens, når det gjelder områdets betydning som raste- og næringssøk for overvintrende fugl. Fylkesmannen synes det er mangelfullt at konsekvensvurderingene ikke i større grad inneholder undersøkelser og vurderinger om samlet belastning, samt føre var-vurderinger som følge av økt belastning på deltaet (i Orkdal og i regionen). Dette gjelder spesielt i forhold til fugl og samlet belastning på raste- og beiteområder i regionen.”

Vår vurdering av inngrepene sett i forhold til Ramsarkonvensjonen.

Vi slutter oss til vurderingene fra Fylkesmannens miljøvern avdeling, og beskrivelsen av tiltaket som store inngrep i et viktig våtmarksområde. Vi vil også peke på at det er viktig å se på det totale våtmarkssystemet som eksisterer i tilknytning til Trondheimsfjorden, og som har blitt sterkt redusert gjennom en ”bit for bit” utbygging i mange år.

Etter vår mening står de inngrepene som Fylkesmannen omtaler, i sterk kontrast til føringer nedfelt i Ramsarkonvensjonen som Norge undertegnet i 1975. Utgangspunktet for denne konvensjonen var å ivareta våtmarker som leveområde, spesielt for vannfugler. Senere er målsettingen utvidet til også å ivareta våtmarker i bred forstand; både som leveområde for flora og fauna, samt som viktig naturressurs for mennesker.

Ramsarkonvensjonen har tre hovedmålsettinger. En av disse er:

”Landene som har underskrevet avtalen skal arbeide for en bærekraftig bruk av våtmarker i forvaltning og arealplanlegging, blant annet gjennom kartlegging og innføring av verneplaner for våtmarker.”

Gjølmesørene/ Råbygdsfjæra fungerer sammen med de andre våtmarksområdene i denne delen av Trondheimsfjorden gjennom lokale trekk, og ikke minst gjelder dette Gaulosen, som er et Ramsarområde. Ei svekking av våtmarkene rundt Orkanger vil dermed også medføre ei svekking av funksjonen til Gaulosen. Vi mener derfor at det planlagte inngrepet er i klar strid med Ramsarkonvensjonen, både gjennom konvensjonens generelle vern av våtmarksområder og fordi inngrepet også berører Gaulosen som Ramsarområde.

På generelt grunnlag vil vi også peke på at den store artsvariasjonen, det store biologiske mangfoldet i/ ved Gjølmesørene/ Råbygdsfjæra i dag kan sies å være selvforsterkende i positiv forstand ved at mange fugler/ mange arter virker innbyrdes tiltrekkende på hverandre. Ei svekking av områdets kvaliteter og påfølgende reduserte biologiske mangfold kan på motsatt vis kunne være selvforsterkende i negativ forstand.

Vurdering av inngrepet sett i forhold til Bonnkonvensjonen

Bonnkonvensjonen er en internasjonal avtale om beskyttelse av trekkende arter av ville dyr som regelmessig krysser nasjonale grenser, og i denne sammenhengen er det naturlig å vurdere Råbygdsfjæras og Gjølmesørenes funksjon som viktig rasteplass for trekkende fugl. Vi viser til at Fylkesmannen vurderer Råbygdsfjæra/ Gjølmesørene til å være av stor verdi for trekkende fugl.

Bonnkonvensjonens liste 2, over arter det skal bli tatt spesielt hensyn til, omfatter flere arter som bruker Råbygdsfjæra/ Gjølmesørene. En del av fuglene som opptrer ved Gjølmesørene og som skal bli tatt spesielt hensyn til i følge Bonnkonvensjonen, er også rødlistet i Norge: Bergand, Dverglo, Fiskeørn, Knekkand, Lappfiskand, Makrellterne, Sjørørre, Skjeand, Snadderand, Stjertand, Storlom, Svartand, Sædgås og Vipe¹. I tillegg kommer arter som opptrer ved Gjølmesørene, som Bonnkonvensjonen krever omsorg for, og som ikke er rødlistet i Norge, som for eksempel Lakseand, Grønnstilk, Kvinand og Stokkand.

Bernkonvensjonens liste 1 omfatter bare tre norske fuglearter, og forplikter medlemslandene til strenge vernetiltak. Havørna, som står på denne lista, er en hyppig gjest på Gjølmesørene.

Inngrep i strid med internasjonale forpliktelser

Det vi blir vitne til, dersom planene blir gjennomført, er en nedbygging stikk i strid med det vi har forpliktet oss til, både gjennom Ramsarkonvensjonen og Bonnkonvensjonen.

Med bakgrunn i de store planlagte inngrepene som er i strid med både nasjonale og internasjonale målsettinger og forpliktelser, er dette et spørsmål som bør bli løftet opp, og vurdert på nasjonalt plan.

Vi ber derfor Miljødirektoratet om å ta initiativet til en egen gjennomgang av prosjektet. Vi vil i denne sammenhengen også vise til at det eksisterer flere alternative lokaliseringer av havneanlegget, som ikke vil få de samme negative konsekvensene for våtmarkssystemet.

¹ Grønora vest- utvikling av havneområdet, konsekvenser for fugl. Norconsult 04.03.2014.

Alternativ lokalisering av havn.

Vi vil også peke på at det finnes alternative plasseringer av ei regionhavn som ikke vil føre til slik nedbygging av våtmarksområder. Strekninga langs Orkdalsfjorden fra Thamshavn i Orkdal til Storsanden i Skaun er et av flere eksempler på lokalisering som vil gi langt mindre alvorlige inngrep. I tillegg vil ei havn på denne strekninga gi mindre klimagassutslipp på grunn av kortere avstand til Trondheim langs E39, og langt mindre negativ påvirkning på boligområdene i Orkanger.

Børsberga i Skaun og Ila/Trolla i Trondheim er andre eksempel på alternativ lokalisering med vesentlig mindre inngrep. Vi kan ikke se at Trondheim havn har levert tilfredsstillende utredning som utelukker andre alternativ, og vil i denne sammenhengen også vise til naturmangfoldlovas §12 om beste teknikker og lokalisering.

Hilsen

Mads Løkeland
Naturvernforbundet i Orklaregionen
mads.loekeland@gmail.com

Magnar Klingan
Norsk Ornitologisk Forening – Orkla
mag-klin@online.no

Kopi:

Miljøavdelinga hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Plan og samordningsstaben Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Orkdal kommune
Trondheim havn